

1. Forord

"Lodsejeren i centrum" er grundtanken i projekt SMART Natura. Projektet har som formål, at fremme samarbejdsrelationer og lodsejerinvolvering i forbindelse med Natura 2000-indsatsen, der i 2016 går over i fase II med anden generation af Natura 2000-planerne.

Natura 2000-planerne dækker 252 udpegede naturområder og rummer nogle af de bedste og største naturlokaliteter i Danmark. Områderne er udpeget efter retningslinjer i EU's fuglebeskyttelses- og habitatdirektiver, som bidrager til at sikre den biologiske mangfoldighed i det enkelte land, i EU og i Verden. Målsætningen for områderne er, at en vedvarende forvaltningsindsats skal sikre eller udvikle gunstig bevaringsstatus.

Der er udpeget godt 8 % af det danske landareal, hvilket betyder, at Danmark er det EU-land, som har udpeget det forholdsmæssigt næstmindste areal. Den lave arealandel, der er udpeget, skyldes blandt andet, at Danmark er et intensivt udnyttet land, hvor der ikke er mange naturarealer tilbage, og hvor naturarealerne i mange tilfælde er påvirkede af fx byer, veje og jordbrug, der medfører opsplitting, dræning og forurening. Det ændrer ikke ved opgaven med at sikre og forbedre naturen i områderne; men det giver en særlig udfordring i at gennemføre den – en udfordring som stiller krav til myndigheder, lodsejere og rådgivere.

Frivilligheden har fra starten af været det politisk valgte omdrejningspunkt for Natura 2000-indsatsen, hvilket stiller høje krav: Krav til staten, der skal tilvejebringe attraktive virkemidler, som kan få lodsejere til at indgå i arbejdet. Krav til kommunerne, der skal føre handleplanerne ud i livet og virkeliggøre planernes målsætninger og indsatsprogrammer i dialog med en bred gruppe af interessenter. Krav til rådgiverne, der fungerer som bindeled mellem parterne og som faglig sparring til lodsejerne, som skal træffe en række valg, der i sidste ende kan have stor betydning for deres bedrifter og for den natur, som ønskes fremmet og beskyttet.

Med "Lodsejeren i centrum" vil indsatsen i Natura 2000-områderne kunne sikre de tiltag, der er nødvendige for at nå de opstillede mål om gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Ved at tage udgangspunkt i de enkelte naturområder og den enkelte lodsejer sikres en målretning af indsatsen, som vil være med til at skabe de bedste resultater, og som en mere generel indsats ikke ville kunne opnå.

Lodsejeren – eller i mange tilfælde lodsejerne – i centrum vil kunne være den tilgang til Natura 2000-indsatsen, der i sidste ende afgør, om et projekt bliver til noget, eller om det må opgives på grund af manglende enighed, lyst eller vilje.

Mange Natura 2000-områder er delt mellem en række ejere, der ofte har meget forskellige ønsker til og formål med deres arealer. Der vil også være lodsejere, som allerede er i fuld gang med implementeringen af naturplanerne og modsat nogle for hvem natur-indsatsen er noget helt nyt. Det er derfor helt centralt, at der – som der lægges op til i SMART Natura – gives tid og rum til, at alle interesser kan blive hørt – både de økonomiske, de naturmæssige og de mere personlige, der ofte kan være det sidste, der står i vejen for den bedste indsats.

Helt afgørende for en succesfuld Natura 2000-indsats er, at de enkelte projekter ikke tilgås efter en og samme model, men at der netop tages udgangspunkt i den mangfoldighed, som de 252 Natura 2000-planer rummer. I anden generation af Natura 2000-planerne lægges der op til at løfte indsatsen et skridt videre og igangsætte en arbejdsproces, der ikke blot bevarer eksisterende naturværdier, men som også stræber efter at forbedre og udvikle dem.

På denne baggrund bliver ideerne og inspirationen fra SMART Natura endnu mere central for både myndigheder, rådgivere og lodsejere. Natura 2000-indsatsen skal række langt ud i fremtiden. Kun såfremt der sikres positivt medspil fra alle involverede, findes de langsigtede løsninger, der baner vejen for en indsats, der både tilgodeser naturen og de lodsejere, der blandt andet har til opgave at forvalte de fælles værdier. Projektet sætter dermed også de nuværende og fremtidige virkemidler og samarbejdsrelationer i perspektiv.

Da den danske Natura 2000-implementering i høj grad sker via EU's landdistriktsprogram, er programmets virkemidler helt afgørende, når projektets idéer skal efterprøves. Det danske landdistriktsprogram forventes i de kommende år i højere grad at blive målrettet Natura 2000-indsatsen. Samtidigt skal det kunne anvendes fleksibelt i forhold til forskellige lodsejere og arealer. Den udvikling bliver spændende at følge. Her vil projektet helt konkret kunne bidrage.

Et andet perspektiv er samarbejdsrelationerne. De private lodsejere og det offentlige Danmark er og vil fortsat være kerneinteressenter i Natura 2000-indsatsen. Samtidigt melder en lang række andre aktører sig også på banen. Det kan være lodsejerlaug, landsbyfællesskaber, private fonde osv. Det giver mulighed for helt nye alliancer. Projektet har ikke skullet håndtere de udfordringer og muligheder, det giver. Men projektets mange idéer kan med fordel ligeledes bringes over i disse partnerskaber – til gavn og glæde for lodsejerne, borgerne og den danske natur.

Karen Post
Chefkonsulent
Miljø & Energi / Vand & Natur
Landbrug & Fødevarer

Troels Garde Rasmussen
Vicekontorchef
Teknik og miljø
Kommunernes Landsforening

Lisbeth Bjørndal Andersen
Specialkonsulent og projektleder
Miljøministeriet, Naturstyrelsen